

MRF Katlėriuose atstatytas kryžius ir stogastulpis

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Rugsėjo 7 dieną, saulėtą vasarišką rudens šeštadienį, Katlėrių kaime, Strazdų sodyboje, susirinko pusšimtis šio krašto gyventojų, gentainių ir smalsuolių dalyvauti kryžiaus ir stogastulpio palaiminimo ceremonijoje.

Šalia Katlėrių senkapio, vaizdingoje vietoje ant kalno, prie kelio Anykščiai-Skiemonys, atstatytą kryžių ir stogastulpį palaimino Burbiškio Švč. Jėzaus Širdies parapijos administratorius kun. lic. Andrius Šukys.

Kun. Andrius Šukys meldžiasi prie Katlėrių kryžiaus. Gintarės Kumpienės nuotr.

„Branioko kalnas“ pasirodo esąs senkapis

Prieš trejus metus iš Strazdų sodybos sklypo ant kalno matėsi kiek neįprastas akiai kalnelis (kaimo žmonių vadintas „Branioko kalnu“) apaugęs krūmais. Nors prieš keturis dešimtmečius čia nebuvo nei miškelio, nei krūmų. Tik devynios ilgais ir storais kamienais pušys augo, vienas kitas krūmelis su raudonomis ir juodomis uogomis, bet labai dygliuotomis šako-

mis... Tiek iš vienos pusės, tiek iš kitos pusės kalnelio Strazdų ir Vitkūnų buvo šienaujama ir aplinka prižiūrima. Už kalnelio buvo didelis Sriubų sodas. Laikui bėgant, senieji sklypų savininkai mirė. Sodas užaugo, obelys paskendo tarp medžių. Buvusioje Sriubų sodyboje pradėjo augti miškelis. 8 pušis negerai žmonės nupjovė... Gamta labai pasikeitė, buvo nebeįmanoma įeiti, nors vaikystėje buvo žaidžiama ir žemuogiaujama.

2021 metų spalio 31 dieną šią

Dalyviai su kun. Andriumi Šukiu po stogastulpio palaiminimo ceremonijos. Remigijaus Bimbos nuotr.

kalvelę aplankė ir vieni žymiausių Lietuvos archeologų – doc. dr. Gintautas Zabiela ir Zenonas Baubonis. Šių archeologų kapitalinis darbas – keturtomis leidinys „Lietuvos piliakalniai. Atlasas“. Archeologai atidžiai apžiūrėjo, matavo vieną aukščiausią kaimo kalną, ant kurio yra maža kalvelė. G. Zabiela domėjosi šio kalno istorija, legendomis.

Yra užrašytos dvi legendos apie „Branioko kalną“.

Steponas Strazdas (g. 1919 m.) pasakojo: „Senais laikais netoliese šio kalno vyko didelis mūšis. Mūšyje susigrūmė dvi kariuomenės. Žuvo vienos kariuomenės vadas. Kariai, netekę savo vado, palaidojo jį ant pačio kalno viršaus. Pagerbda-

mi savo vado kapą, ant kalno supylė nedidelį kalnelį smėlio, kurį sunėšė kepurėmis“.

Stanislava Repečkaitė-Strazdienė (g. 1927 m.) papasakojo visai kitą legendą apie tą patį kalnelį, esantį ant kalno: „Senais senais laikais prie baudžiamosios čia kankindavo vergus ir nusikaltėlius. Ant pačio kalnelio budeliai vykdavo šurpias egzekucijas: žmones plakdavo, kardavo, kryžiuodavo... Čia buvo labai baisi vieta, žmonės laikėsi atokiau nuo jos.“

„Tai – senkapis. Iš dviejų pusių matyti, kad kalnas nuartas, o iš kitos pusės matosi, kad netoli gyvenę čia žmonės, šią kalvą gerokai apardė. Reiktų pasiklausti, ar jie čia nerasdavo žmonių kaulų. Piliakalniui yra

per mažas kalvos plotas“, – pasakė G. Zabiela.

Sužinoję, kad čia yra senieji kaimo kapai, sutvarkėme aplinką: išskirtome krūmus, duobes užvežėme gruntu. Sutvarkius kalnelio aplinką, reikėjo įženkinti šį senkapį. Kilo mintis šalia senkapio pastatyti stogastulpį. Teko pasidomėti šio krašto stogastulpiams – kokie stogastulpiai buvo aplinkiniuose kaimuose. Puikiai pasitarnavo 2018 metais Jolantos Zabulytės išleista knyga „Anykščių krašto kryždirbystė. Mediniai paminklai“. Šioje knygoje yra aptariama visų 10 Anykščių rajono seniūnijų įvairių tipų medinių paminklų bruožai nuo XIX a. iki šių dienų.

(Nukelta į 14 psl.)

Kryžius prie Skiemonių vieškelio Anykščių miestelio pakraštyje, 1927 m. Pastatytas 1892 m. Iš knygos Lietuvos kryždirbystės vaizdai: Adomo Varno negatyvų rinkinys.

Ūkininko Aniceto Češūno sodybos stogastulpis. LNM archyvas

Strazdų sodybos įkūrėjo Jono Strazdo provaikaitė šiaulietė Gražina Vilimavičienė Remigijui Bimbai padovanojo savo kūrybos darbą. Sauliaus Dovidavičiaus nuotr.